

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 217/06-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Luby, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. B. a J. B., T., zastúpených advokátom Mgr. R. U., T., ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 85/99, za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. a J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 85/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 85/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. B. a J. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia M. B. a J. B. v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu Mgr. R. U., T., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060515/8180 vedený v Štátnej pokladnici do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 217/06 z 25. októbra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. B. a J. B. (ďalej aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 85/99 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z pripojených písomností vyplynulo, že sťažovatelia sú od februára 1999 účastníkmi konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 18 C 85/99. V tomto konaní ich Správa mestského majetku T. (ďalej len „žalobca“) žaluje o zaplatenie

nedoplatku za služby spojené s nájmom bytu. Sťažovatelia považujú žalobný nárok za neodôvodnený, ale najmä namietajú, že hoci je vec právne jednoduchá, nebola do podania ich sťažnosti ústavnému súdu rozhodnutá. Vec bola prerokúvaná niekoľkými sudkyňami a podľa názoru sťažovateľov okresný súd bezdôvodne odročuje pojednávania a celkovo koná neefektívne. Z toho stavu vyvodili záver, že okresný súd porušuje ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

V sťažnosti sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby prikázal okresnému súdu v označenom konaní konať bez zbytočných prietáhov, a súčasne žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 801/06 doručeným ústavnému súdu 11. decembra 2006, v ktorom opísal priebeh napadnutého konania takto:

„Dňa 8. 2. 1999 napadla na tunajší súd vec navrhovateľa: Správa mestského majetku T. proti odporcom – J. a M. B., bytom T., keď predmetom návrhu je 840,- Sk, ktorú si navrhovateľ uplatňuje proti odporcom na základe dlhu na nájomnom a za plnenia a služby s užívaním bytu. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 5 Ro 177799 a dňa 18. 3. 1999 bol vo veci vydaný platobný rozkaz. V dôsledku podaného odporu odporcami proti platobnému rozkazu bola vec prevedená 5. 5. 1999 do registra C pod sp. zn. 18 C/85/1999, vec prejednávajúcou sudkyňou je Z. Z. Dňa 11. 6. 1999 dala sudkyňa úpravu do spisu na vykonanie výzvy na odporcov na zaplatenie súdneho poplatku za odpor, ktorý bol zaplatený 12. 7. 1999. Zároveň v tento deň bolo podané odvolanie proti uzneseniu zo dňa 24. 6. 1999 a to z toho dôvodu, že odporkyňa J. B. uviedla, že bola označená ako odporkyňa v 2. rade s tým, že ona je jedinou odporkyňou vo veci. Zároveň predložila listinné dôkazy. Úpravou z 14. 7. 1999 sa doručovala kópia odporu protistrane, vyjadrenie navrhovateľa bolo doručené súdu k odporu 14. 9. 1999. Vo veci stanovila sudkyňa 29. 11. 1999 termín pojednávania na deň 26. 1. 2000.

Na tento termín pojednávania sa nedostavil navrhovateľ, dostavila sa odporkyňa v II. rade a zástupca. Pojednávanie bolo odročené na 15. 3. 2000 za účelom opätovného predvolania účastníkov. Ďalšie pojednávanie bolo stanovené na 17. 5. 2000 za účelom opätovného predvolania navrhovateľa. 17. 4. 2000 podal zástupca odporcov vyjadrenie a zástupkyňa navrhovateľa predložila vyjadrenie 17. 5. 2000 aj s dôkazmi. Pojednávanie z tohto dňa bolo odročené na deň 21. 8. 2000 s tým, že v lehote do 31. 7. 2000 mali účastníci zaslať stanovisko vo veci. Dňa 15. 6. 2000 predložila zástupkyňa navrhovateľa súdu zápisnicu zo stretnutia účastníkov konania s tým, že zástupcovi odporcov bolo umožnené nahliadnuť do listinných dôkazov navrhovateľa. Pojednávanie z 21. 8. 2000 bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonomiky na správnosť výpočtu uplatnenej pohľadávky zo strany navrhovateľa. Uznesenie o ustanovení znalca bolo vypracované 20. 10. 2000. Proti predmetnému uzneseniu podal námietky zástupca odporcov. Toto stanovisko bolo zaslané protistrane úpravou z 6. 11. 2000. Dňa 22. 11. 2000 zaslali odporcovia súdu vyplnené tlačivo - Potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch v súvislosti so žiadosťou o oslobodenie od súd. poplatkov.

Úpravou sudkyne z 29. 1. 2001 bolo zisťované, či odporca v 1. rade poberá sociálne dávky. Úpravou z 26. 3. 2001 súd žiadal o zaslanie prehľadu zárobkov odporkyne v 2. rade. 11. 5. 2001 zaslal súdu odpoveď Okresný úrad v T. ako aj potvrdenie o mzde odporkyne. 14. 5. 2001 doručil súdu odpoveď odporca v 1. rade. Sudkyňa 27. 6. 2001 žiadala zaslanie potvrdenia o prijme od odporcu v 1. rade, na čo odpovedal 28. 6. 2001.

Uznesením z 19. 10. 2001 súd priznal odporcom v 1. a 2. rade oslobodenie od súd. poplatkov, uznesenie nadobudlo právoplatnosť 14. 11. 2001. V dôsledku podania odvolania odporcami proti uzneseniu súdu bola úpravou z 19. 2. 2002 vyhotovovaná predkladacia správa pre Krajský súd v Trnave na odvolacie konanie, kde bol spis doručený 28. 2. 2002.

18. 3. 2003 sa spis vrátil z odvolacieho súdu s tým, že odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po doručení uznesenia odvolacieho súdu účastníkom zástupkyňa navrhovateľa doručila súdu list v súvislosti s požiadavkou, aby súd rozhodol, že zastúpenie odporcov splnomocneným zástupcom L. K. sa nepripúšťa s poukazom na jeho zastupovanie vo viacerých veciach tunajšieho súdu ako aj rozhodnutie o tejto otázke v iných súdnych konania tun. súdu.

Uznesením zo dňa 11. 4. 2003 súd rozhodol, že nepripúšťa zastupovanie odporcov splnomocneným zástupcom L. K. Proti tomuto rozhodnutiu bolo podané odvolanie odporcami, po vyjadrení navrhovateľa k stanovisku odporcov doručením na súd 3. 7. 2003 bola vyhotovená predkladacia správa na predloženie spisu Krajskému súdu v Trnave, kde bol spis doručený 6. 8. 2003. Spis sa vrátil z Krajského súdu v Trnave dňa 10. 10. 2003, odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, uznesenie nadobudlo právoplatnosť 6. 11. 2003. Ďalšie písomnosti sa už doručovali účastníkom konania bez zástupcu odporcov. Výzvou sudkyne z 13. 11. 2003 boli požadované písomné vyjadrenia ohľadom predmetného návrhu. Odporcovia na túto výzvu reagovali listom doručeným súdu 11. 12. 2003.

Zástupkyňa navrhovateľa podala vyjadrenie k stanovisku odporcov dňa 26. 2. 2004. Uznesením z 3. 6. 2004 bol ustanovený znalec Ing. M. B. na podanie znaleckého posudku vo veci. 29. 6. 2004 doručili do veci odporcovia odvolanie proti uzneseniu na zaplatenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania. 1. 7. 2004 žiadala sudkyňa, aby doručili odporcovia potvrdenie o majetkových pomeroch a tiež zárobkových pomeroch v súčasnosti a to v lehote jedného mesiaca. Toto potvrdenie bolo súdu doručené. 30. 9. 2004 vyzvala sudkyňa navrhovateľa na vyjadrenie k odvolaniu odporcov. Toto vyjadrenie doručil navrhovateľ súdu 20. 10. 2004 - odvolanie sa týkalo námietok odporcov voči výzve na zaplatenie trov znal. dokazovania. Následne bola vypracovaná predkladacia správa pre krajský súd, vec bola doručená odvolaciemu súdu 3. 11. 2004.

Spis sa vrátil späť tun. súdu 13. 6. 2005 s tým, že odvolací súd odvolanie odporcov odvolanie odmietol, vec nadobudla právoplatnosť 20. 7. 2005. Po doručení uznesenia odvolacieho súdu bol spis úpravou sudkyne z 30. 8. 2005 zasielaný znalcovi. Dňa 13. 9. 2005 oznámila zástupkyňa navrhovateľa vypovedanie plnomocenstva navrhovateľovi z dôvodu prerušenia výkonu advokácie. 1. 12. 2005 ustanovený znalec vrátil spis súdu s tým, že od februára 2005 zo zdravotných dôvodov už nevykonáva znaleckú činnosť a bol vyčiarknutý zo zoznamu znalcov. 5. 12. 2005 dala sudkyňa spis predložiť vyššej súdnej úradníčke za účelom pribratia ďalšieho znalca do konania, čo táto urobila 20. 12. 2005.

Po doručení uznesenia účastníkom konania podal námietky voči osobe znalca navrhovateľ. Tieto námietky boli doručené odporcom. 10. 2. 2006 sa vyjadril k námietkam ustanovený súdny znalec Ing. M. V. Následne súd uznesením zo dňa 27. 3. 2006 rozhodol

tak, že znalec Ing. M. V. nie je vylúčený z vypracovania znaleckého posudku v predmetnej veci. Proti tomuto uzneseniu bolo podané odvolanie zo strany navrhovateľa. Medzitým dňa 15. 5. 2006 bol spis zapožičaný Ústavnému súdu SR na Vašu žiadosť pod č. Rvp 557/06-7, spis sa vrátil tun. súdu 21. 6. 2006 a následne bol spis predložený 28. 6. 2006 Krajskému súdu v Trnave na odvolacie konanie. Uznesením zo dňa 28. 7. 2006 rozhodol odvolací súd tak, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, teda, že znalec nie je vylúčený z vypracovania znal. posudku vo veci. Spis sa vrátil tun. súdu 8. 9. 2006. Po doručení uznesenia odvolacieho súdu účastníkom, spis bol zaslaný súdnemu znalcovi Ing. M. V. (...)“

V závere okresný súd uviedol, že je „(...) toho názoru, že súd vo veci konal priebežne s ohľadom na ďalšie množstvo vybavovaných vecí, priedahy vznikali vo veci aj v dôsledku opakovaného predloženia veci odvolaciemu súdu v súvislosti s odvolaniami odporcov proti uzneseniam súdu, sme toho názoru, že vo veci nevznikli zbytočné priedahy“.

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 5. decembra 2006, a preto ústavný súd poukazuje len na tie úkony, ktoré považuje za preukázané.

Právny zástupca sťažovateľov vo svojom stanovisku z 29. decembra 2006 k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol tieto podstatné skutočnosti:

„S predloženým vyjadrením OS Trnava nesúhlasíme, máme za to, že v konaní vznikali a trvali zbytočné priedahy, ktoré boli spôsobené najmä neefektívnym vedením súdneho sporu ako i inými skutočnosťami ako je veľké množstvo vybavovaných vecí, neprimeraná dĺžka odvolacieho konania a iné. Tieto problémy nakoniec okresný súd i vo svojom vyjadrení pripustil. Podľa nášho názoru vychádzajúceho z Ústavy SR, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR ako i judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, svojim konaním, respektíve nekonaním, porušil Okresný súd v Trnave naše právo na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov garantované v čl. 48 ods. 2 Ústavy, respektíve právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Zdôrazňujeme, že počas trvania sporu sa správame pokiaľ možno efektívne, na uznesenia súdu reagujeme a dostavujeme sa na súdne pojednávania. K kritériu zložitosti veci podotýkame, že vedený spor je sporom majetkovo právnym, ktorého predmetom je zaplatenie sumy 840,- Sk za plnenia spojené s užívaním bytu. V spore sme odporcami a máme za to, že v zásade sa jedná o jednoduchý spor a iba neefektívnou činnosťou súdu do dnešného dňa nedošlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej. Trvanie predmetného súdneho konania je jednoznačne nezlúčiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 Ústavy, dĺžka trvania sporu v nás vytvorilo taký pocit neistoty, že naše právo na súdnu ochranu sa stalo takmer iluzórnym.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 sa stal sudca spravodajca v tejto veci členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľov rozhodoval IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr.

I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania vedeného ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 85/99 o zaplatenie 840 Sk s prísl. z dôvodu nedoplatku za nájom a za služby spojené s užívaním družstevného bytu, v ktorom sťažovatelia majú procesné postavenie odporcov v I. a II. rade, došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci (právnej a skutkovej), ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom sú práva a povinnosti vyplývajúce z nájomného vzťahu a z poplatkov za služby spojenými s užívaním bytov, tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto vec nemožno považovať za právne zložitú (napr. II. ÚS 112/05). Zisťovanie skutkových okolností potrebných pre rozhodnutie (skutkového stavu veci) si síce vyžiadalo nariadenie znaleckého dokazovania, avšak z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľov a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť svedčiacu o osobitnej skutkovej zložitosti veci.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov, treba konštatovať, že na doterajšej dĺžke konania mali svoj podiel aj sťažovatelia, a to napríklad tým, že zastupovaním splnomocnili zástupcu, ohľadom ktorého zastupovania vznikli pochybnosti (vystupoval v rôznych konaniach vedených okresným súdom opätovne), a preto okresný súd nepripustil ich zastúpenie týmto zástupcom, s čím sa stotožnil aj Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“), keď potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu.

Ústavný súd čiastočne súhlasí s vyjadrením okresného súdu, že *„prietahy vznikali aj v dôsledku opakovaného predloženia veci odvolaciemu súdu v súvislosti s odvolaniami odporcov proti uzneseniam súdu“*. Je pravdou, že sťažovatelia sa odvolali proti trom rozhodnutiam okresného súdu:

- 2. novembra 2000 podali odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonomiky a uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy spojené so znaleckým dokazovaním, ku ktorému pripojili žiadosť „o odpustenie poplatku“, o ktorom krajský súd 31. januára 2003 rozhodol tak, že napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (spis sa nachádzal na odvolacom súde od 28. februára 2002 do 18. marca 2003, t. j. takmer 13 mesiacov),

- 28. mája 2003 podali odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu z 11. apríla 2003, ktorým tento nepripustil zastúpenie sťažovateľov splnomocneným zástupcom, o ktorom krajský súd rozhodol 28. augusta 2003 tak, že napadnuté rozhodnutie potvrdil (spis sa nachádzal na odvolacom súde od 6. augusta 2003 do 10. októbra 2003, t. j. 2 mesiace),

- 29. júna 2004 podali odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy spojené s dokazovaním, ktoré bolo krajským súdom 31. mája 2005 odmietnuté ako oneskorene podané (spis sa nachádzal na odvolacom súde od 3. novembra 2004 do 13. júna 2005, t. j. 7 mesiacov).

Z uvedeného vyplýva, že konaním sťažovateľov (ich odvolaniami) došlo k predĺženiu konania o 9 mesiacov. Na ich ťarchu však nemožno pripočítať predĺženie konania v spojitosti s rozhodovaním o ich prvom odvolaní, kde boli úspešní (krajský súd zrušil napadnuté rozhodnutie okresného súdu a vrátil vec na ďalšie konanie).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu obdobie, o ktoré sa predĺži konanie v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania, nemožno považovať za zbytočné preťahy v danom konaní (napr. II. ÚS 41/97, I. ÚS 51/01, I. ÚS 15/02, III. ÚS 91/02). Zodpovednosť v takomto prípade však nemožno spravidla pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. II. ÚS 52/99, III. ÚS 127/03).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že jeho postup v niektorých obdobiach konania nebol vždy efektívny a sústredený.

Okresný súd rozhodol o žiadosti sťažovateľov o oslobodenie od súdnych poplatkov z 2. novembra 2000 až 19. októbra 2001 (t. j. po takmer 12 mesiacoch), keď ich žiadosti vyhovel. Je pravdou, že v tomto období okresný súd vyzval zamestnávateľa J. B., aby potvrdil jej príjem, ktorý už raz deklaroval v potvrdení o osobných, majetkových a zárobných pomeroch, ktorý sťažovatelia predložili okresnému súdu 22. novembra 2000, vyzval M. B. na označenie posledného zamestnávateľa a taktiež zisťoval na Okresnom úrade v T., či sú sťažovatelia poberateľmi sociálnych dávok.

Okresný súd po rozhodnutí o oslobodení sťažovateľov od súdnych poplatkov 28. februára 2002 predložil spis (t. j. po 4 mesiacoch) krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, ktorý 31. januára 2003 napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu, keď dospel k záveru „že súd prvého stupňa nepostupoval správne, keď ustanovil do konania znalca z odboru ekonomiky“, pretože z dosiaľ vykonaného dokazovania vyplýva, že sťažovatelia „nerozporujú výšku nedoplatku z dôvodu zlého výpočtu, ale rozporujú hodnoty resp. množstvá nameraného tepla, z ktorých navrhovateľ vychádzal“. Podľa odvolacieho súdu bolo preto toto rozhodnutie predčasné a okresný súd mal v ďalšom konaní (po tom, ako sťažovatelia jednoznačne, zrozumiteľne a jasne uvedú, v čom vidia nedostatky pri meraní hodnôt) posúdiť „nutnosť znaleckého dokazovania a v prípade, že dospeje k záveru, že je potrebné znalecké dokazovanie, priberie do konania znalca z príslušného odboru“.

Okresný súd 3. júna 2004 ustanovil súdneho znalca z odboru tepelná energetika a uložil sťažovateľom zložiť preddavok na trovy spojené s vyhotovením znaleckého posudku (hoci 19. novembra 2001 rozhodol, že sťažovatelia sú oslobodení od súdnych poplatkov a toto oslobodenie im neskôr neodňal). Sťažovatelia proti tomu podali odvolanie, ktoré bolo z dôvodu oneskorenia krajským súdom 31. mája 2005 odmietnuté.

Vo veci sa doteraz uskutočnili 4 pojednávania (prvé dve boli pre neprítomnosť žalobcu odročené na konkrétny termín) a ostatné uskutočnené 21. augusta 2000 (t. j. pred takmer 6 a pol rokom) bolo odročené na neurčito s tým, že vo veci bude ustanovený súdny znalec. Okresný súd doteraz ustanovil troch súdnych znalcov (prvé

uznesenie o ustanovení súdneho znalca bolo krajským súdom zrušené a druhý ustanovený súdny znalec v čase predloženia spisu na vypracovanie znaleckého posudku bol vyškrtnutý zo zoznamu znalcov). Osoba súdneho znalca bola ustálená až 28. júla 2006, keď krajský súd potvrdil žalobcom napadnuté uznesenie okresného súdu o jeho ustanovení za súdneho znalca.

Ústavný súd zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania, kvalifikoval opísané konanie okresného súdu v určitých obdobiach ako neefektívne a nesústredené. „Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol“ (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04). Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd nemohol považovať postup okresného súdu za efektívny a súladný so základným právom s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Aj pri zohľadnení istého podielu s'ťažovateľov na vzniku priet'ahov je zrejmé, že okresný súd sa svojím postupom tiež pričínil o to, že jeho neefektívna a nesústredená činnosť viedla k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Tvrdenie okresného súdu, podľa ktorého „*súd vo veci konal priebežne s ohľadom na ďalšie množstvo vybavovaných vecí*“, nemožno akceptovať. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce

zbytočné priesťahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priesťahy, ale len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priesťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako je to uvedené v 1. bode výroku tohto rozhodnutia.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priesťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie finančného zadost'účinenia v sume 20 000 Sk, ktoré odôvodnili svojou mnohoročnou právnou neistotou, pretože žalobca pre existenciu tohto sporu „*odmieta vykonať prevod užívaného bytu do osobného vlastníctva*“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 18 C 85/99 (takmer 8 rokov), berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (spor o sumu 840 Sk s prísl.), a skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ako aj to, že žalobca pre existenciu tohto sporu *„odmieta vykonať prevod užívaného bytu do osobného vlastníctva“*, ústavný súd považoval priznanie sťažovateľmi požadovanej sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. R. U. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnenému zástupcovi sťažovateľov úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume.

Ústavný súd zaviazal Kanceláriu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Kancelária ústavného súdu“) uhradiť danú sumu ustanovenému právnomu zástupcovi sťažovateľov, a okresnému súdu uložil povinnosť nahradiť tieto trovy právneho zastúpenia Kancelárii ústavného súdu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2007